HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בשמות מובהקין. דעובדי כוכבים דלא סיכתי ישראל דמסקי בהגהו שמהתן דתו לא אתי למיסמך עלייהו דמידע ידיע דעובדי כוכבים הם: **הורמיז ואבודיינא בר שיבתאי ובר קידרי בטי ונקים אונא.** כולם שמות דייני עובדי כוכבים הם: **ליפלוג בדידה.** בערכאות גופייהו: **אבל שמות שאינן מובהקין.** נעשו כשאר שטרות של מכר שנעשו בהדיוטות בלא ערכאות דהגהו ודאי פסולי דלא קפדי אאורועי נפשייהו ותמני שיקרא. ועל כרחין האי נעשו בהדיוט אשאר שטרות קאמר העומדים לראיה דהתם איכא לפלוגי בין הדיוט לערכאות דאילו בגט אשה לענין כריתות הדיוט וערכאות שוין. והכי קאמר לא הוזכרו גיטי אשה ליפסל אלא בשמות שאין מובהקין דנעשו כשאר שטרות הנעשים בהדיוט: **ואינבעים אימת סיפא.** לא הוזכרו דקתני: **אפאן לגיטי ממון.** ורבנן קאמרי ליה ואתיא קאי כל השטרות של ממון העולין בערכאות של עובדי כוכבים כשירין כגון שטרי מכר וכדפריש טעמא לעיל[ד] דזוזי קנו ליה ושטרא לסהדותא בעלמא ואי לא דיהיב זוזי קמייהו לא הוו מרעי נפשייהו למיכתב שטרא ולא הוזכרו ליפסל אלא בזמן שנעשו בהדיוט דלא קפדי אאורועי נפשייהו: **אר"ש לחכמים.** סמך לדבריו דאף אלו כשרים: **לא נחלקו ר' עקיבא וחכמים.** שהן דור שהיה לפניהם: **על שטרות העולים בו'.** שהן כשרין ואפילו גיטי נשים ושחרורי עבדים: **חוץ מגיטי נשים** ל"ג בריש דמילתיה דר' שמעון בתוספתא אלא בסיפא דמילתייהו דרבנן גרס לה וה"ג **לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט שרבי עקיבא מכשיר וחכמים פוסלים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.** דכיון שנעשו בהדיוט שטרי מכר דקיימי לראיה ועליהן דסהדי עובדי כוכבים סמכינן פסול דאימר שיקרא תמוס אבל גיטי נשים לאו עליהם סמכינן אלא אעדי מסירה ובשמות מובהקין קמיירי: **רבן שמעון בן גמליאל אומר אף אלו.** גיטי נשים: **כשרים במקום שאין ישראל חותמין.** כלומר אף אלו גיטי נשים שאתם מכשירין אימתי הן כשרים במקום שאין ישראל חותמין בעיר שאין העובדי כוכבים מניחין את ישראל לחתום דכיון שאין ישראל חותמים באותה העיר הכל יודעין שהם עובדי כוכבים ואין סומכין עליהם ומסר ליה ניהליה **בעדים ישראל: אבל במקום שישראל חותמין.** אע"פ שהשמות הללו מובהקין דעובדי כוכבים הן פסולין דאי מכשרת בהני אתי לאכשורי בשמות שאין מובהקין: **לגזור מקום שאין ישראל חותמין.** כי היכי דגזר שמות מובהקין אטו שמות שאין מובהקין: **סבר לאכשורי** שאר שטרות: **כגיונפיא דארמאי.** שאינן ערכאות: **שטרא פרסאה.** שעשאוהו בלשון פרסי ותתמו פרסיים הדיוטות עליו: **והא לא ידעי.** העדים שמסרו בפניהם: **למיקרי.** ולא ידעי מאי מיהו והיכי מסהדי לאחר זמן עלה דמילתא: **שאינו יכול לזייף.** שיהא הקלף מתוקן בעפצים בשעת עיבודו שעושים אותו שחור ושוב אין אדם עושה בה מחק ומוחק וכותב עליו מפני שהוא נייר. וקלפי פרסיים אינם מעובדים בעפצין שקורין גל"ש ואדם יכול למחוק כתבו ומניח תחתיה העדים וכותב למעלה ממון הרבה: **מעינו של שטר בשיטה אחרונה.** דלתמרי בגט פשוט (ג"ב דף קסא:) וקינא מן פלוני אכל מה דכתוב ומפורש לעיל: **בדמהדר.** שמוחזר בשיטה אחרונה: **ליה ליה קלא.** לפי שאין חותמין ישראל. דסהדי דתתימי אשטרא אינון מפקי לקלא ולפיכך אין הלוקח נפסד דאמר ליה לא הוה ידענא דמשתעבד לך וכפ"ב (לקמן דף יט:) אמרי דאי חתימי עליה ישראל טריף ממשעבדי: עדים

הורמין. בגו"ן גר"ת דלא מסקי ישראל הכי דהורמין הוא שם שטן ושד[א] אבל הורמיז בזי"ן הוא לשבח כפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לט.) מפלגא דידך ולעיל דהורמיז ותחתת דהורמין[ב] הראשון בזי"ן והשני בגו"ן ורש"י גרים תרוייהו בזי"ן אלא שבשני גרים דהורמיז ואיפרא הורמיז (ב"ב דף ח.) מפרש ר"ת מן מאת המקום דאיפרא לשון חן כמו אפריון נמטייה כו' (ב"מ דף קיט. ושם)[ג] ולא כרש"י דפירש בפרק שני דנדה (דף כ:) דיופי של שדים היו להם:

אבודיינא. הכל שם אחד[ד] דאגו שם ישראל בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף לג:ו) אגו אפקיד כיתנא בי רוגיא:

שבתאי. גרסי' דשבתי שם ישראל הוא בכמה מקומות אבל[ו] שבתאי[ה] הוא רוח רעה כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קז:ח):

בטאי. גרסינן דבטי שם ישראל כדאמר בקידושין (דף ע:) בטי ברמות רוחיה לא קביל גיטא דחירותא שהיה עבד והיה מחזיק עצמו כישראל:

לפלוג וליתני בדידה. ואם תאמר אדרבה[ז] תיקשי ליה גופא דמתני' למה פסלו בהדיוט כיון דאיכא עדי מסירה ושמות מובהקין[ח] וי"ל דגזרינן בהדיוט גיטי נשים אטו שאר שטרות דפסלי בהדיוט אף[ט] בעדי מסירה דלמא אתי להכשיר בלא עדי מסירה כמו בערכאות[י] אע"ג דבמקום אפילו רבנן[יא] דפסלי שאר שטרות בהדיוט בעדי מסירה מכשירין בגיטי נשים[יב] ולא גזרינן אטו שטרות מ"מ לא היה יכול הגמרא לעשות קושיא מזה דילמא תנא דמתניתין גזר:

נעשה כמי שנעשו בהדיוט ופסולים. פירוש בשאר שטרות שנעשו בהדיוט דפסילי אפי' בשמות מובהקין ועדי מסירה אלא יבא להכשיר בלא עדי מסירה כמו בערכאות דאי חזו שום הכשר בהדיוט אפילו בעדי מסירה יבא לטעות ומור דאין פילוק בין ערכאות להדיוט וכשר בכל מקום בלא עדי מסירה: **לא נחלקו ר"ע וחכמים על כל השטרות בו'.** פירוש כל השטרות העולים בערכאות אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים אאי כי דיניה ואאי כי דיניה שאר שטרות בכל עניין[יב] גיטי נשים ושחרורי עבדים בעדי מסירה ושמות מובהקין לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט פירוש בשמות מובהקין ובעדי מסירה[יג] דר' עקיבא מכשיר ולא גזר שיבא להכשיר אף בלא עדי מסירה אטו ערכאות וחכמים פוסלין בשאר שטרות דגזרינן[יד] חוץ מגיטי נשים[טו] דבשאר שטרות דכשירין בערכאות בלא עדי מסירה איכא למיגזר[טז] אבל גיטי נשים אפי' בערכאות לא מתכשרי אלא בעדי מסירה ליכא למיגזר מידי דשב"ג אומר אף אלו כשירין כו' כלומר אף גיטי נשים אין כשירין אלא במקום שאין ישראל חותמין פירוש שאין מניחין ישראל לחתום דלא יבא לטעות לומר שהן ישראל ופריך מקום שאין ישראל חותמין נמי ליגזור פירוש כיון דבמקום שישראל חותמין גזרת שמות מובהקין אטו שמות שאין מובהקין אם כן מקום שאין ישראל חותמין נמי ליגזור אטו מקום שחותמין אע"פ דהוי כעין גזירה לגזירה מ"מ מיסתבר למקשה כיון דחייסינן כולי האי להא נמי הוה לן למיחש כן גרסה לר"י לפרש שיטה זו:

רשב"ג אומר בו'. משמע הכא דסבר כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי והק' ה"ר אפרים דבפרק גט פשוט (ב"ב ד' קסט:) גבי הכא לידון בשטר ובחזקה משמע דסבירא ליה דעדי חתימה כרתי ואורי"י דדוקא בגיטין סבר כרבי אלעזר ולא בשאר שטרות כהגך אמוראי דפרק בתרא (לקמן דף פו:): **והא בעינן כתב שאינו יכול לזייף.** יז לר' אלעזר[יח] פריך דאמר בפ"ב (לקמן דף כב:) דלא הכשיר ר' אלעזר דבר שיכול להזדייף אלא בגיטין דוקא ולא בשאר שטרות[יט]: **בדאפיצן.** משמע דבלא אפיצא יכול להזדייף[כ] ואי"ת והיאך אנו כותבין בקלפים שלנו דלא אפיצן[כא] (שטרות) וספר תורה תפילין ומזוזות ודיפתרא[כא] פסול בכולהו כדמוכח בכמה דוכתי ואור"ת דעיבוד סיד שלנו כעיבוד עפצים שלהם דהא קלפים שלנו אין יכולין להזדייף[כב] ועוד[כג] דבהקומץ רבה (מנחות לא:) גבי ס"ת קאמר[כד] הא דאפצין הא דלא אפצין הרי שכותבין ס"ת בדלא אפצן והיינו כעיבוד שלנו[כה]: עדים

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה הלכה ו [נ] סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי' מח סעי' ו:

סג ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' ב:

ג [מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה]:

פסקי רי"ד

ליה לגיטא קמייהו ומהדר הכא במאי עסקינן בשמות מובהקים פי' שמות ידועים שהם של עובדי כוכבים דלא שכיחי ישראל דמסקי בהני שמהתא דתו לא אתי למיסמך עלייהו ומידע ידע דעובדי כוכבים נינהו: אבל שמות שאינן מובהקין לא. אדתני לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט לפלוג בדידה וליתני בד"א בשמות מובהקין אבל [בשמות] שאין מובהקין לא ה"ק בד"א בשמות מובהקין אבל שמות שאין מובהקין נעשו כמו שנעשו בהדיוט ופסולין ואי ק' כיון דסופרי ישראל כתבו ובעדי מסירה של ישראל מסרו מ"ש הדיוטות מערכאות של עובדי כוכבים י"ל משום גט מעושה הוא דתנן בשלהי מסכתין גט מעושה בעובדי כוכבים פסול ובישראל כשר והעובדי כוכבים חובטים אותו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך הילכך בערכאות של עובדי כוכבים דלא חשדיה לקבול שוחדא ולא עבדי אלא דינא ולא מעשי אגיטא בלא דייני הדין שידונו חכמי ישראל כשרים וליכא למיחש לגט מעושה אבל הדיוטות דחשדי לקבל שוחדא ולא עבדי דינא וכופים לגרש בלא הסכמת חכמי ישראל פסול דלמא מעושה הוא ומשום גזירה זו הן פסולין כל גיטין הנעשין בפניהן איבעי' תימא סיפא אתאן לגיטי ממון. וה"ק לא הוזכרו גיטי ממון דפסולין אלא בזמן שנעשו בהדיוט פי' דמקבלי שוחדא ומשהדי שקרא ולאו ר"ש קאמר אלא אריש"א קאי ות"ק קא"ל דדוקא שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים כשרים אבל לפני הדיוטות של עובדי כוכבים פסול וכיון דאוקימנן ר"ש כר' אלעזר הלכתא כוותיה דהא קי"ל כר' אלעזר בגיטין: רבינא סבר לאכשורי שטרא בכנופיא דארמאי א"ל רפרם ערכאות תנן דלא מרעי נפשייהו. אמר רבא האי שטרא פרסאה דמסריה ביה לוה באפי סהדי מגבינן ביה מבני חרי פי' כתוב היה בלשון פרס וחתום בעדים פרסיים ומסרו הלוה למלוה בפני עדי ישראל כיון דאיכא עדי מסירה מגבינן ביה למלוה מבני חרי דלוה ולא ממשעבדי ותא לא ידעי למיקרי פי' עדי מסירה ומה יעידו בדידעי: והא בעינא כתב שאינו יכול להזדייף וליכא בדעפצין: והא בעינא שיחזור מעניינו של שטר בשיטה אחרונה בדמהדר אי הכי אפילו ממשעבדי נמי לית ליה קלא פי' שעדים החתומים

לעזי רש"י

גל"ש [גלי"ש]. עפץ בלוט.

מוסף תוספות

א. כמו הורמין בר לילתא (ב"ב עג.). תוס' ד"ג ח. ד"ה איפרא. ב. פי' מחצייך ולמטה של השד. תוס' הרא"ש. ג. הורמיז שם שכינה כי ההיא דס"פ אחד דיני ממונות (שהובא לעיל). תוס' ד"ג ח. ד"ה איפרא. ד. ולא גרסינן אבו דיינא שתי תיבות. תוס' הרא"ש. ה. לשון שיבתא. תוס' הרא"ש. ו. אדפריך לפלוג וליתני בדידה. תוס' הרא"ש. ז. לא אתי למסמך עלייהו. איטות קדמונים. ח. בשמות מובהקין. רשב"ש. ט. ויאמרו הכשירו בערכאות והכשירו בהדיוט, מה כשהכשירו בערכאות אפי' שלא בעדי מסירה אף כשהכשירו בהדיוט אפי' שלא בעדי מסירה. רשב"ש. י. דפליגי עליה דר' עקיבא. תוס' הרא"ש. יא. בהדיוט בעדי מסירה ובשמות מובהקין. תוס' הרא"ש. יב. אפי' בשמות שאינן מובהקין ובלא עדי מסירה, דלא אתו לאורועי נפשייהו, ודינא דמלכותא דינא. רשב"ש. יג. דאינהו משוו לי' שטרא. רשב"ש. יד. עדי מסירה אטו בלא עדי מסירה. רשב"ש. טו. ושחרורי עבדים. תוס' הרא"ש. טז. בהדיוט. תוס' הרא"ש. יז. קשיא לי מדברי רבא כמאן אמר לשמעתיה, כר"א דאמר עדי מסירה, דר' מאיר בשטרא לא מחייב כלל עד דאיכא סהדי דקמייהו אוחפיה, ור' אלעזר לא בעי כתב שאינו יכול להזדייף, שהרי שנינו אין כותבין לא על הנייר המחוק ולא על הדפתרא וחכמים מכשירין ואמרי' מאן חכמים, ר"א היא. ואיכא למימר דהכא. רמב"ן. יח. תלמידו של ר' יוחנן. רמב"ן. יט. משום דלראיה קיימי, וחיישינן דלמא הוה ביה תנאיה וזייפיה, אבל בשטר שאין יכול להזדייף ליכא למיחש לאחלופי, שעדי מסירה מכירין. רמב"ן: משא"כ בגט דלא רגילי למכתב בהו תנאין מרובין. רשב"ש לקמן כב: ד"ה ואמר ר"ש. כ. ופסול. תוס' שבת עט: ד"ה קלף. כא. היינו וכו' (ולא עפיץ). תוס' הרא"ש. כב. אלמא חשוב כעפיץ. תוס' שבת עט: ד"ה קלף. כג. ראיה דאשכחן דס"ת כשר בדלא אפיצן. תוס' הרא"ש. כד. קרע הבא בב' [שיטין] יתפור, בב' אל יתפור, ותניא אידך בג' יתפור, בד' אל יתפור, ולא פליגי. תוס' שבת עט: ד"ה קלף.

על השטר מפקי ליה לקלא ואיבעי להו לללקוחות לאיזדהורי אבל הכא דלית ליה קלא לא ידעי לאיזדהורי ומש"ה לא גבי ממשעבדי ואי חתמי ביה ישראל אמרינן לקמן דגבי ממשעבדי ואי ק' כיון דידעי עדי מסירה הרי הודה לפניהם ובלא האי שטרא נמי גבי בפני עדים. תשובה הני מילי מלוה על פה ואי טע"ר למחר ולימא אוחרא פרעתיך נאמן אבל עכשיו כל זמן שהשטר בידו אינו נאמן לומר פרעתי ואע"פ שאינו גובה אלא מבני חרי אינו נאמן לומר פרעתיך משום דאף ג) שטרך בידי מאי בעי ומכאן סיוע למה שכתבתי בגט פשוט (קנה:) גבי הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין דאי טעין ואמר פרעתיך דלא מהימן משום דאף ד) שטרך בידי מאי בעי דלא כר"י ז"ל דאמר התם כיון דמלוה על פה אי טעין ואמר פרעתי נאמן ה) והא הכא דאע"ג דלא גבי אלא מבני חרי אינו נאמן לומר פרעתיך תניא גיטין הבאין ממדינת הים ועדים חתומים עליהן אע"פ ששמותיהן כשמות עובדי כוכבים כשרים שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים:

ו) נראה דל"ל דאף כשטר כזה דאינו גובה ממשעבדי יכול לטעון שטרך בידי כו'. ז) דאף כשטר כזה יכול לטעון שטרך וכו'. ח) עי' תוס' כתובות דף כא. ד"ה הוליח.